

Nytt fra Vesterlen Speidermuseum

10. årgang 2020

ORGAN FOR MUSEUMSVENNENE

NR. 3

I guttesjelen, der ligger et frø...

Sakset fra 1.Stavanger tropps festskrift 1936

I gutte-sjelen, der ligger et frø som spirer og gror selv i usleste jord,
en lengsel i sinnet, som aldri kan dø, mot sunnhet og styrke, mot skjønnhetens prakt,
mot vilje i yrke, mot sannhetens maks, et krav til godhet og større renhet,
et krav til åndens og kroppens enhet.

I denne lengsel mot større skjønnhet ligger en spire til større enhet som åndens og kroppens samspill
kan gi av godhet og styrke og – harmoni –

De gamle, de visste det: «Når mannen var sterk, var han god». I runer de risset det:
Om helten som godhetens prøve bestod. Men sagnet om ridder St. Georg som dragen vog,
som sverdet til vern for de svake drog, det skapte en ennu renere lengsel,
det satte et ennu høyere mål, de løste de unge av sløvhets fengsel
gav unggutten vilje så sterk som stål.

Hans minne har levet i hundreder år som lengsel i gutte-sinnet, men hvergang det atter nu bærer mot
vår de hedrer St. Georgs minnet. All verdens gutter da kommer til stevne og løfter sitt lilje-flag,
de sammen lover å «være beredt» til kamp og til slag
for renhet, for sannhet og rett med alt Gud har gitt dem av styrke og evne.

Og langt heroppe i landet mot nord med vinternatt under pol,
med hav, med skog og med vidder, med sneen og sommerens sol kom også den gjeve ridder.
Han av oss det lenge forjettede ord, som løste en lengsel vi kjente så visst,
den brente i hjertet som guddommens gnist, i barnets jublende lek, når gutten på ski satte til,
i alt som ikke for motbør vek, i kreftenes kjempende spill.

Ei viljen blev vek i speiderringen, og speiderens lek skjøt motet i bringen.
Og alt hvad vi samlet i skog og på fjell gav styrke i kroppen, gave glede og hell.

Vår speidersak kom og med økede krav til viljens styrke, til alt som gav
en herding mot usseldom, veikhet og tvil. Ti tidenes tærende krefter
som krysser de unges veie, de gir ikke trygghet, ei ro eller hvil
i nytelsesflommen som følger derefter, for den som har skjønnhetens lengsel i eie.
Mot livskampens fare som herjer og tærer kan den sig bevare som tålmodig bærer

en brann i fra speiderens bål, hvor kroppens og åndens forening,
i idretts og speidingens trening kan herde en vilje som rekker et mål.

Men ridderens rene rustning må vi nok bære hvis speidersaken oss fremad skal føre
og åpne vårt sinn, vårt øie og øre så livet vi lever vårt land, vårt Norge, til ære.
W.R.

Jubilanten – Strand Jørpeland

Strand Jørpeland speidergruppe feirer 100 år, ikke helt den storslagne feiringen som planlagt, men fin markering med alle smitteverntiltak intakt for spesielt inviterte. Vesterlen krets spanderer flaggstang på jubилanten og ordføreren kom med sjekk fra kommunen

Pass på helsa

(sakset fra speiderguttboka fra 1952)

Friske mennesker har tusen ønsker. Syke har bare ett, nemlig det å bli friske igjen. En god helse er en kostelig gave, som du bør ta vare på og styrke på alle vis. Røde Kors har satt opp åtte helsebud som du bør kjenne:

1. Vær mest mulig i frisk luft hver dag og gå tidlig til sengs»
2. Arbeid ikke med lekser den første timen etter at du har spist middag, og ikke etter kl. 20 eller på helligdager.
3. Spis frukt og grønnsaker. Det er av største betydning for sunn vekst og utvikling.
4. All mat skal tygges ferdig. Drikk aldri med mat i munnen.
5. Kaffe til barn under 15 år er bare til skade. Drikk heller melk! Røyk ikke!
6. Ta varmt bad eller full kroppsvask minst en gang i uka. Puss tennene morgen og kveld med stiv tannbørste. Rens neglene daglig (hver morgen).
7. Vask alltid hendene før du spiser.
8. Hold lommetørkleet for munnen og nesa når du hoster eller nyser. Spytt ikke på gulv eller fortau

Det er ikke nok å kjenne disse budene. Du må også praktisere dem.

1.august 1907 – Brownsea Island

Hvem kjenner ikke til denne datoen og dette stedet? Hvor mange av dere har vært der?

Programmet for leiren var nok noe annerledes enn det vi er vant med på våre leirer.

Se bare her:

Leirdagene

1. august

Av programmet: deltagerne ble delt inn i patruljer. Patruljeledere fikk en spesiell undervisning i løpet av dagen. Robert Baden-Powell åpner den første speiderleiren på Brownsea Island

2. august

Av programmet: leioppfinnsomhet, teltoppsetting, knuter, leirbål, matlaging, om helse- og sanitære forhold, utholdenhet, å finne veien i fremmed land og om å mestre båt.

3. august

Av programmet: observasjon, sporing, avstandsbedømmelse med mere.

4. august

Av programmet: woodcraft, studier av dyr planter, fugler og stjerner. Observasjonstrening av mennesker og kartlegging av karakter og tilstand.

5. august

Av programmet: ridderlighet, ære, om uselviskhet, mot, lojalitet, plikt til å gjøre en god tørn.

6. august

Av programmet: livredning fra brann, drukning, kloakkgass, rømte hester med mere, førstehjelp og om The Albert Medal.

7. august

Av programmet: patriotisme, den britiske koloniens geografi, historie og de gjerninger som skapte det britiske imperiet, om hæren og marinen, flagg og medaljer, plikter som samfunnsborger med mere.

8. august

Av programmet: spill og sport.

9. august

Av programmet: hjemreise.

Baden Powell skrev etter leiren: I am just breaking up Camp here. I am in a tearing hurry! The Camp has been a great success but hardish work.

Etter leiren

Etter Brownsea Island-leiren i 1907 reiste B-P rundt i England og holdt foredrag om speiderideen. I 1908 skrev han heftene Scouting for boys. I London startet han utgivelsen av ukebladet The Scout i april 1908. Nå tok det helt av. Kong Edward 7. mente at noen måtte ta seg av den voksende bevegelsen, og pekte på B-P som den best egnede. I 1908 organiserte han stiftelsen av det engelske speiderguttforbundet. Her var også jentene med, men i 1910 dannet de sitt eget forbund, med B-Ps søster Agnes som første sjef. Sakset fra Spiderhistorisk museum

Tredje kvartalsrapport 2020.

27. august møttes dugnadsgruppen igjen etter en meget lang pause. Det var deilig å møtes igjen og snakken gikk livlig for seg mens vi fikk en god kopp velkomst-kaffe. De lovpålagte smittevern reglene ble satt på oppslagstavlen, disse reglene bør vi alle overholde. De skal også overholdes i forbindelse med våre møter og eventuelle besøk av andre personer på museet.

Temaet, omvisning av speidergrupper, ble diskutert. I disse Corona-tider kan det være utfordrende med omvisning av grupper. To av dugnadsgruppens medlemmer ville gjerne ta ansvar for omvisning av speidere i grupper på ca 15 - 18 personer pr gang. I 2019 var der stor pågang av speidergrupper som ønsket å ta jubileumsmerket vårt. Grupper som ikke fikk merket i fjord vil også kunne ta merket i år og så langt lageret vårt rekker også neste år. De to grupper som presenterer gruppene sine i år vil bli stående ut 2020. Fra 2021 vil nye grupper få presentere seg i utstillingen. Angående før-jul samlingen for museumsvennene må vi avvente smittevernreglene til vinter. Vi avlyste turen til Museumskongressen i Danmark i september. Hva angår neste års kongress på Island vil Corona-tiden vise.

I sommerens løp var der kommet inn en del museums gjenstander, speiderblader og bøker m.m. Tor Inge hadde flyttet «speiderlageret» sitt ut til museet. Dermed lå der mye arbeid og ventet på medlemmene i dugnadsgruppen. Alle synes det var godt å komme i gang med vanlig museums arbeid igjen. Databasen vår har ligget «i dvale» noen år. Men nå i høst er der flere i gruppen vår som vil gå i gang å oppdatere den. Det er veldig gledelig. Databasen er en stor hjelp i arbeidet med å finne hvor alle våre gjenstander befinner seg til enhver tid. Med i underkant av 7000 gjenstander registrert er det umulig å huske hvor alt befinner seg.

I sommer hadde noen medlemmer i dugnadsgruppen pusset opp inngangspartiet til museet. Rekkverk og gelender ble pusset og malt. Dør og trappe-trinnene var blitt slipt helt ned og deretter malt 3 ganger, siste gang var et godt lag sand lagt i malingen for å unngå glatte trinn når vinterfrosten kommer.

I de 3 tilbakelagte kvartaler 2020 er der blitt utført 961 dugnadstimer.

Esther Bjelland.

Kjenner du kretsens historie?

Dette har jeg sakset fra «Speidernytt fra Vesterlen nr. 1, 1. årgang

SPEIDER-NYTT

for *Vesterlen*

Medlemsblad for Vesterlen krets av Norsk Speidergutt Forbund 1946
Nr. 1 1. kvartal 1. årgang

Sølvulven til vår kretsleder.

En gutt i 16 års alderen kom en dag til meg for å tale om speidersaken, søke råd og støtte i det arbeid og de interesser han hadde opptatt på sitt hjemsted, Haugesund. Dette var mitt første møte med Victor Carlsen, en blek gutt med åpent og trofast blikk og energisk ansiktstrekk, skriver lektor Retz i sin bok «Blant gutter og telt». Vi snakket sammen og jeg ble helt imponert av den iver og glød som han la for dagen. Lite ante jeg dengang at denne ungdom senere skulle bli vår beste støtte i kretsarbeidet, og at han ved sin seige arbeidskraft, sin sikre tro på speidersakens mål og ved sin begeistring for dens arbeidsmidler skulle komme til å sette dype spor i blant sin bys speidere og gi sitt store bidrag til samarbeidet og speiderbrorskapsvekst i Vesterlen krets.

Det er imidlertid ikke bare innen Vesterlen krets Victor Carlsen har nedlagt et stort arbeid for vår sak. Da krigen

kom tok han konsekvensen av sitt speiderløfte og gjorde det som han så som sin plikt mot

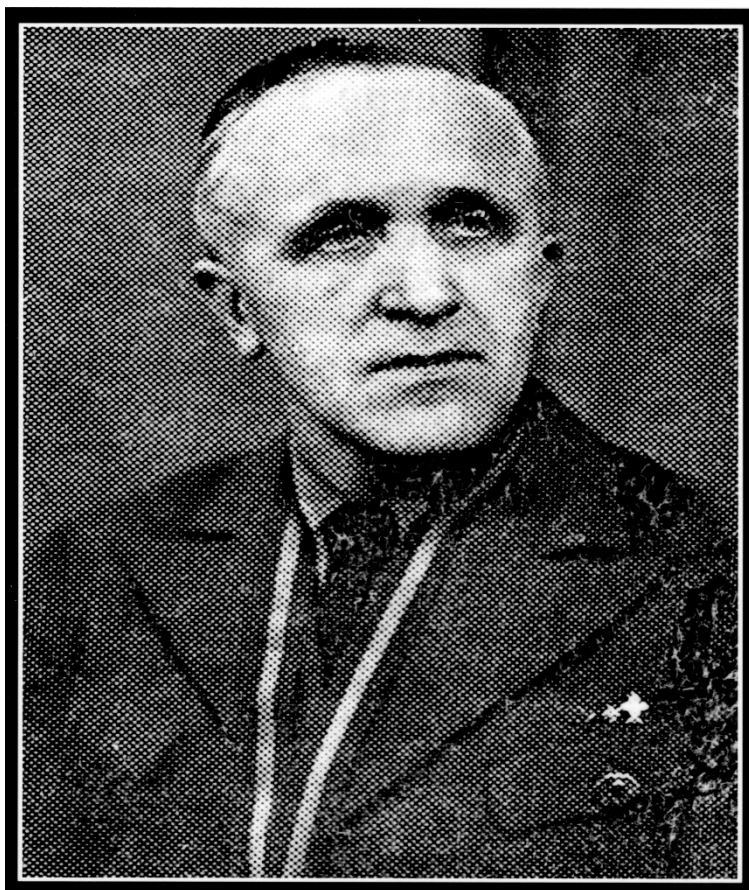

fedrelandet. Han ble snart knyttet til etterretningstjenestene.

Fortsatt 2. side.

De første årene:

Ut på høsten 1910 begynte man i Stavanger og Haugesund å drive speiderarbeid, men noen ordentlig organisasjon kunne man imidlertid ikke snakke om. Den kom først året etter og den 22. mars ble det i Stavanger dannet Stavanger Speiderguttavdeling, etter initiativ av lektor, senere kretsleder Wilh. Retz. Fra denne dag har man siden regnet kretsens egentlige stiftelse, skjønt kretsens navn, Vesterlen krets, først ble tatt den 6. okt. 1918.

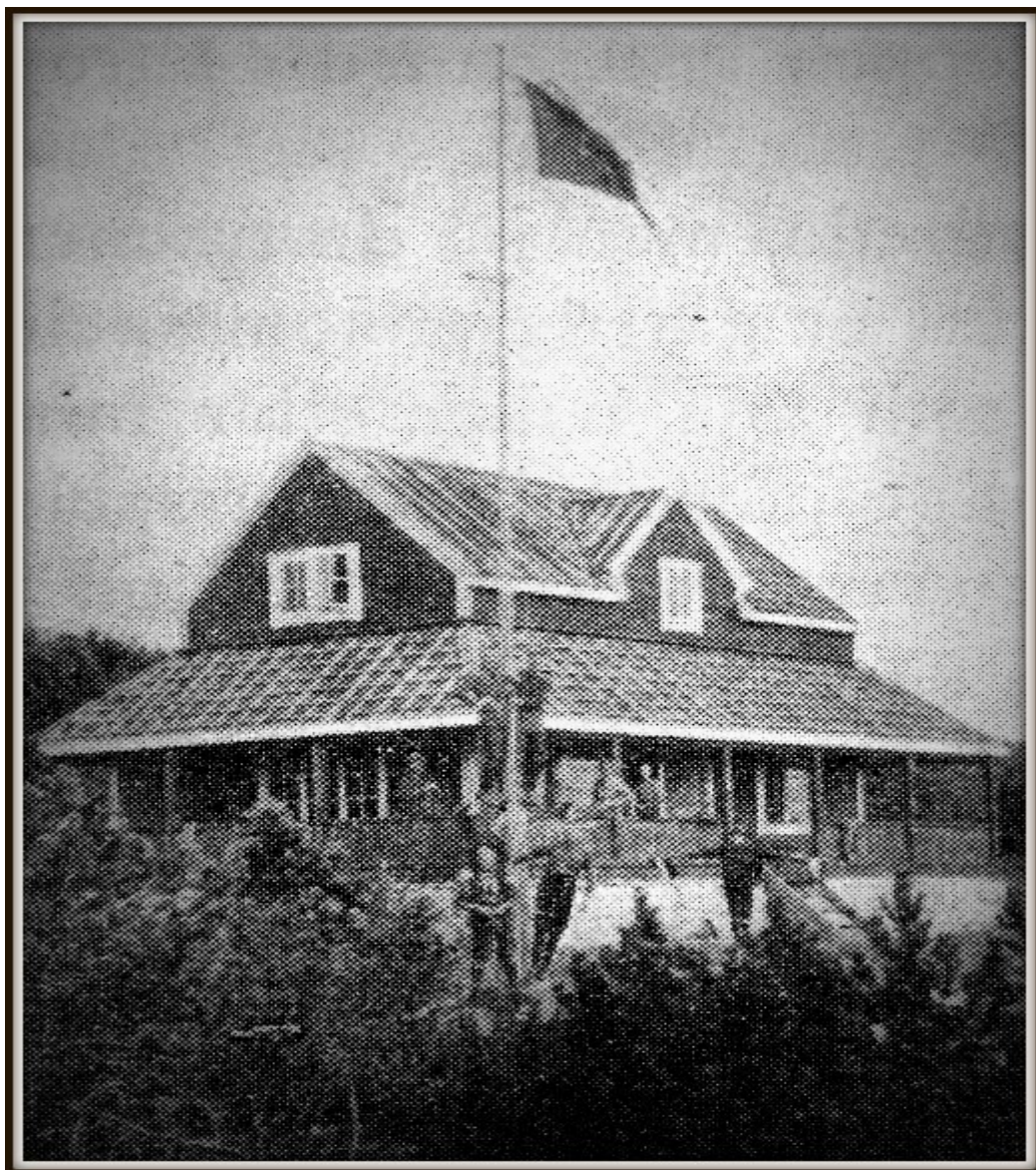
De første tropper i kretsen ble innmeldt i Norske Gutters Speiderkorps, da norsk Speidergutt Forbund ennå ikke var stiftet. Men så kom det heller ikke lenge etter. Det ble nemlig stiftet den 25. mars, altså bare 3 dager etter Stavanger Speideravdeling.

I mai 1913 gikk Stavanger avdeling ut av Norske Gutters Speiderkorps og meldte seg inn i Norsk Speidergutt Forbund og heter fra nå av Stavanger krets av NSF.

Fra og med forbundets landsmøte i Bergen 1915 til 1936 var kretsen representert i forbundsstyret ved sin kretsleder Wilh. Retz. Som takk for sitt iherdige og oppofrende arbeid for speidersaken ble han i 1927 tildelt «Den norske sølvulv». Fra høsten 1945 ble den nåværende kretsleder, Victor Carlsen innvalgt i forbundsstyret og ble på landsmøtet i Trondheim tildelt «sølvulven».

I 1916 deltok kretsen for første gang ved en større leir. Det var ved den andre landsleir, på Sverresborg i Bergen.

Omkring dette tidspunkt fikk Stavanger krets tilslutning av tropper utenfor Stavanger, idet både Haugesund og Sandnes (stiftet 1914) søkte tilknytning til Stavanger.

Bilde av den første Melshei-hytta.

I pinseferien 1916 kom om lag 50 speidere fra Haugesund på besøk til Stavanger. Sammen med Sandnes og Stavanger-speiderne var de ute i Melsheia hvor Stavanger-avdelingen senere fikk sin hytte. Denne turen førte ganske naturlig til en nærmere sammenslutning mellom troppene i disse byene, og ikke lenge etter finner vi Sandnestroppen, Skudeneshavntroppen og Haugesundtroppene innmeldt i kretsen. Haugesunderne satte imidlertid som betingelse for innmeldingen i kretsen at navnet ble forandret til Vesterlen krets av NSF. Dette ble vedtatt, som nevnt foran, den 6. oktober 1918 på kretsmøtet i Stavanger. Kretsen besto da av 10 tropper, 4 fra Stavanger, 4 fra Haugesund, 1 fra Sandnes og 1 fra Skudeneshavn.

Fra nå av blir sambandet mellom troppene fastere. De årlige kretsmøter med utsendinger fra de ymse tropper binger førerne sammen til rådslagning og planlegging.

Kretsens egne sommerleirer

Den første kretsleir var i Årdal i Ryfylke i 1921. 12 tropper deltok. På denne leir ble det holdt en masse konkurranser av sportslig og rent speidermessig art.

I den andre kretsleir i 1923, ved Flekkefjord, var det meget gymnastikk og hard konkurranse. 12 tropper.

Den 3. leir ble holdt i Førde i Sunnhordaland i 1925. denne leir utmerket seg ved sin renslighet. Det ble lagt stor vekt på leirrutine og guttene gjorde nesten ikke annet enn å gå og pynte og stelle på sine leirområder. 17 tropper deltok.

Den neste leir var i Nedstrand i 1927. Under denne leir var det solformørkelse. De første dagene var det øsende regn og forferdelig sølete, mens siste halvdel var det mest strålende solskinnsvær. 22 tropper.

Den femte kretsleir var i Bjerkreim ved Egersund i 1930. Koseleir i herlig vær. 32 tropper.

Den sjette leiren holdtes så i Vikedal i 1934. Koseleir. 37 tropper.

Den siste leiren før krigen var i 1939 på Nærland på Jæren.

Under de to siste leirene ble det utgitt egen leiravis under redaksjon av journalist Johan Hustvedt. Avisene innbragte pene overskudd som ble benyttet til et lederfond som siden ble opprettet.

Etter krigen

Da krigen kom i 1940 var Vesterlen krets en godt oppbygget krets. Etter å ha virket som kretsleder i 27 år, takket lektor Retz av som kretsleder i 1937. Han ble i forbindelse med avskjeden utnevnt til kretsens æreskretsleder.

De siste år før krigen hadde kretsen alltid et samlet speidertall på omkring 1000-1200. Nesten hver av de henimot 30 tropper hadde bra utstyr hvorav tyskerne tok en del under okkupasjonen. Vi skal imidlertid kort fortelle at selv om speiderarbeidet offisielt ble nektet av tyskerne, ble det mange steder drevet illegalt speiderarbeide. Bl.a. var det en tropp, Birkebeinertroppen i Haugesund som var i funksjon hele tiden.

Kretsens styrke nå

Det kan i denne forbindelse være av interesse å nevne noen tall fra det første år etter frigjøringen og noen tall fra de innsendte årsrapporter pr. 15. januar 1946.

Kretsen besto da av 39 tropper, 4 rover og 2 ulvungeflokker på til sammen i alt 1252 speidere mot 987 i siste år før krigen. Det er en økning på 265. Av disse har kretsen i alt 78 troppsledere, 2 gruppeledere, 4 roverledere og 2 ulvungeflokkførere. I året 1939 hadde kretsen 60 ledere.

STØTTE TIL MUSEETS ARBEID:

Andelsbrev kan kjøpes ved å betale inn ønsket beløp på konto 3201.30.18625. Merk innbetalingen med navn og adresse, da får dere andelsbevis på beløpet i posten. Andelsbevis kan også kjøpes på museet ved besøk der.

Vi selger andelsbevis pålydende

Kr. 50,- kr. 100,- kr. 500,- kr. 1000,- og fritt beløp

MUSEUMSBESØK:

Muséet er åpent torsdager fra kl. 1000 til kl. 14,30. **Velkommen!**

Ønskes besøk til annen tid kan det avtales pr telefon.

Inngangsbillett: Barn kr. 10,- Voksne: kr. 20,-

KONTAKTER TIL MUSEET:

Egil Bjelland, leder	tlf. 51 55 35 01	mobil: 920 64 909
Esther Bjelland	mobil: 920 28 706	esther.bjelland@lyse.net
Anne Brit Egeland	mobil: 930 91 776	anne.b.egeland@hotmail.no
NSF kretskontor	mobil: 950 31 101	post@vesterlen.no
K/M kretskontor	mobil: 940 09 491	post@rogalandspeider.no
Kretsenes websider	www.vesterlen.no	www.rogalandspeider.no

